

Mottagare
Regionstyrelsen

Klimatkontrakt 2027 som en del av Klimatneutrala Gotland och Viable Cities

Förslag till beslut

- Utkast till Klimatkontrakt 2027 tas emot.

Sammanfattning

Region Gotland deltar sedan december 2024 i innovationsprogrammet Viable Cities och arbetet med missionen Klimatneutrala städer 2030. Deltagandet utgör ett strategiskt verktyg för genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin *Vårt Gotland 2040* och koncernen Region Gotlands ambitioner inom klimat-, energi- och hållbarhetsområdet. Inom ramen för satsningen har Klimatneutrala Gotland etablerats som en regional samverkansplattform under projektets period som sträcker sig fram till oktober 2027.

Ett centralt verktyg i arbetet är det årliga klimatkontraktet, som beskriver Region Gotlands prioriteringar, åtaganden och utvecklingsområden inom klimatomställningen. Kontraktet omfattar obligatoriska åtaganden, som är gemensamma för alla 48 kommuner inom Viable Cities, inom styrning och ledning, klimatberäkningar samt klimatinvesteringar. Därutöver prioriterar Region Gotland insatser inom medborgarengagemang och klimatkommunikation.

Klimatkontraktet är en överenskommelse mellan Region Gotland, sex nationella myndigheter och innovationsprogrammet Viable Cities. Syftet är att samla lokala, regionala och nationella aktörer kring gemensamma åtaganden som bidrar till att påskynda klimatomställningen. För Region Gotland utgör klimatkontraktet ett politiskt beslutat dokument som bör integreras i ordinarie styr- och ledningsprocesser. Kontraktet är dock inte juridiskt bindande utan uttrycker parternas gemensamma ambitioner, åtaganden och prioriteringar för omställningsarbetet.

Klimatkontraktet bereds och beslutas av regionstyrelsen innan det undertecknas av regionstyrelsens ordförande, av Viable Cities samt de nationella myndigheterna Energimyndigheten, Vinnova, Formas, Tillväxtverket, Trafikverket och Naturvårdsverket. Kontraktet uppdateras

årligen och utgör en central del av samverkan mellan lokal, regional och nationell nivå för att nå målet om klimatneutralitet.

Det klimatkontrakt som presenteras i detta ärende är ett utkast. Innehållet kan komma att justeras i mindre omfattning, då processen för framtagandet fortfarande pågår inom Viable Cities, och beräknas slutföras i början av november. Under *Transition Lab Forum* i Malmö den 13 oktober kommer processledare från deltagande kommuner att arbeta vidare med kontraktets innehåll.

Ärendebeskrivning

Region Gotland antogs i december 2024 som en av 48 kommuner i innovationsprogrammet Viable Cities med missionen om *Klimatneutrala städer – med ett gott liv för alla inom planetens gränser*. Viable Cities finansieras av Energimyndigheten, Vinnova och Formas och samordnas av Kungliga Tekniska högskolan (KTH). Programmet syftar till att påskynda klimatomställningen genom samverkan mellan kommuner, myndigheter (Formas, Vinnova, Energimyndigheten, Tillväxtverket, Trafikverket och Naturvårdsverket), näringsliv, akademi och civilsamhälle. Deltagande kommuner i Viable Cities arbetar således tillsammans med, och får stöttning av, flera nationella myndigheter för att gå före i klimatomställningen. Inom ramen för det pågående programmet har Klimatneutrala Gotland etablerats som en lokal samverkansplattform under projektets period, som pågår fram till oktober 2027, för att påskynda klimatomställningen på Gotland.

Region Gotland har valt att ingå i partnerskapet kring Viable Cities innovationsprogram därför att satsningen är ett konkret steg mot att förverkliga visionen i den regionala utvecklingsstrategin *Vårt Gotland 2040*. Partnerskapet stärker Gotlands roll som förebild inom energi- och klimatomställning, och möjliggör samverkan mellan offentlig sektor, akademi, näringsliv och civilsamhälle för att skapa hållbara och klimatneutrala livsmiljöer – i linje med den regionala utvecklingsstrategins prioriterade områden för klimat, miljö och energi.

Erfarenheterna från de första 1,5 åren inom Viable Cities visar samtidigt att klimatomställningen ännu inte har fått det genomslag i Region Gotlands interna styrning och ledning som omställningens omfattning och komplexitet kräver. Trots ett starkt engagemang från verksamheter, medarbetare och externa samverkansparter har klimatfrågorna periodvis haft svårt att hävda sig i konkurrensen med andra strategiskt viktiga utvecklings- och förändringsprocesser. Detta har påverkat förutsättningarna för ett samlat och långsiktigt genomförande av klimatkontraktets intentioner. Erfarenheten visar att klimatfrågans tvärssektoriella karaktär ställer höga krav på koncernövergripande prioritering, tydligt ägarskap och aktiv samordning från Region Gotlands ledning. Klimatkontrakt 2027 tydliggör därför behovet av att integrera klimatomställningen i ordinarie styrning, verksamhetsplanering, investeringsprocesser och uppföljning för att skapa långsiktig genomförandekraft.

Region Gotlands Klimatkontrakt 2027 utgår från den regionala utvecklingsstrategin, genomförandeprogrammet för klimat, miljö och energi, den regionala energi- och klimatstrategin, den regionala elektrifieringsplanen samt Region Gotlands kommande energiplan. Klimatkontraktet markerar ett skifte från etablering av samverkansstrukturer till ökat fokus på genomförande, styrning och integrering av klimatomställningen i ordinarie verksamhet.

Ett fortsatt prioriterat område är hållbar mobilitet och minskade utsläpp från vägtransporter. Samtidigt konstateras att utvecklingen mot uppsatta klimatmål går långsammare än önskat. Klimatkontraktet lyfter därför behovet av stärkt styrning, ökade klimatinvesteringar, förbättrad uppföljning och ett mer samlat ledningsfokus för att öka takten i omställningen.

Det klimatkontrakt som presenteras i detta ärende är ett utkast. Innehållet kan komma att justeras i mindre omfattning då processen för framtagandet fortfarande pågår inom Viable Cities och beräknas slutföras i början av november. Under Transition Lab Forum i Malmö den 13 oktober kommer processledare från deltagande kommuner att arbeta vidare med kontraktets innehåll.

Bedömning

Förvaltningen bedömer att Region Gotlands deltagande i Viable Cities fortsatt utgör ett strategiskt viktigt verktyg för att genomföra den regionala utvecklingsstrategin *Vårt Gotland 2040*, Region Gotlands styrmodell och för att stärka Gotlands långsiktiga konkurrenskraft, robusthet och hållbarhet.

Arbetet inom Klimatneutrala Gotland har under de första 1,5 åren bidragit till ökad samverkan mellan offentlig sektor, näringsliv, akademi och civilsamhälle. Samtidigt har erfarenheterna tydliggjort att klimatfrågorna behöver få en starkare förankring i Region Gotlands koncernövergripande styrning och ledning för att den takt i omställningen som krävs ska uppnås. Klimatkontrakt 2027 ska därför ses både som ett klimatpolitiskt åtagande och som ett strategiskt utvecklingsverktyg för Region Gotland. Kontraktet stärker kopplingen mellan klimatmål, verksamhetsstyrning, investeringsplanering och uppföljning, samtidigt som det tydliggör vikten av ett långsiktigt ledarskap för klimatomställningen.

Förvaltningen bedömer att de prioriteringar och åtaganden som redovisas i Klimatkontrakt 2027 ligger i linje med Region Gotlands styrdokument och långsiktiga utvecklingsmål. Mot denna bakgrund föreslås att regionstyrelsen ställer sig bakom Klimatkontrakt 2027 och ger Region Gotland fortsatt mandat att delta i Viable Cities gemensamma arbete för klimatneutrala städer.

Beslutsunderlag

Introduktion och vägledning Klimatkontrakt 2030, Viable Cities
Utkast till Klimatkontrakt 2027, 2026-09-15
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse daterad 2016-09-15

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Stefan Persson
Regional utvecklingsdirektör

Skickas till

Klicka eller tryck här för att ange text.